Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescu în Viena *Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta“ ese în fiecare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., Pe treĭ lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șese lunĭ 20 francĭ, pe treĭ lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 211. Brașovŭ, Joi 21 Septemvre (3 Octomvre) 1889.

Nou abonamentŭ
la
„GAZETA TRANSILVANIEI.“

Cu **1 Octomvre 1889** stilŭ vechiu s'a deschisŭ **nou abonamentŭ** la care învitămŭ pe toțĭ amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei lunĭ 3 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei lunĭ 10 francĭ, pe șese lunĭ 20 francĭ, pe unŭ anŭ 40 francĭ.

Abonamente la numerele cu data de Dumineca:

Pentru Austro-Ungaria: pe anŭ 2 fl. pe șése lunĭ 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe anŭ 8 francĭ., pe șése lunĭ 4 francĭ.

Abonarea se póte face mai ușorŭ și mai repede prin **mandate postale**.

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoéscă a scrie adresa lămuritŭ și a arĕta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Austro-Ungaria și politica ei interióră.

III

Din conclusiunile articulului fóiei germane „Allgemeine Ztg“., despre care am vorbitŭ în numerii premergĕtorĭ, resultă înainte de tóte, că Germanii austriacĭ ar fi tractațĭ cu dușmăniă de către guvernulŭ Taaffe și că de aceea s'ar puté forma și în sînulŭ lorŭ o iridentă, care ar fi mai periculósă pentru monarchiă ca orĭ și care alta.

Acum cui sĕ-i credĭ mai întâiu, Germanilorŭ, carĭ se plângŭ de slavisare, orĭ Cehilorŭ, carĭ se plângŭ de germanisare?

Judecândŭ după starea reală a lucrurilorŭ în Austria și după mersulŭ desvoltărei interióre de ḑece anĭ încóce, de când este la cârmă contele Taaffe, trebue sĕ ḑicemŭ, că și unii și alții esagerézá, dér décă în vr'o privință este fundată temerea de desnaționalisare, atuncĭ nu Germanii, carĭ au fostŭ în tóte timpurile cei mai favorisațĭ de sórte, cei mai multŭ cruțațĭ, ci naționalitățile slave din Austria au causă de a nutri acéstă temere.

Dovadă este însușĭ resultatulŭ regimului de ḑece anĭ alŭ contelui Taaffe, care cu tóte silințele ce și le-a datŭ de a împăca pe Cehĭ, realisândŭ principiulŭ egalei îndreptățirĭ naționale pe temeiulŭ constituției austriace, n'a putută sĕ-i mulțămescă din causă că a ținutŭ totdéuna prea multŭ contŭ de Germanĭ și de dorințele lorŭ.

Causa ade ĕrată a nemulțumirei partidei germane din Austria nu este periculŭ de desnaționalisare, care n'a esistatŭ și nu esistă nicĭ aḑĭ pentru ea, ci este temerea, că elementulŭ germanŭ va fi silitŭ cu timpulŭ a împărți influința și puterea s'a în statŭ cu naționalitățile slave și a renunța pentru totdéuna la supremația lui.

Nu mai este dér în realitate cestiunea egalei îndreptățirĭ naționale, care preocupă pe naționaliștii germanĭ, căcĭ acéstă egală îndreptățire nimenĭ nu cutézá a li-o denega, ci este cestiunea de putere națională, care-i face sĕ fiă nemulțumițĭ cu regimulŭ actualŭ.

Cine sĕ domnéscă în Austria? Acésta cestiune este aḑĭ cu atâtŭ mai multŭ la ordinea ḑilei, cu câtŭ esemplulŭ celŭ rĕu, pe care'lŭ dau Ungurii, întăresce pe Germanĭ în credința, că și în Austria numai unŭ singurŭ elementŭ póte fi „purtătorulŭ ideei de statŭ“.

Și fiind-că Cehii vĕdŭ la ce țintescŭ contrarii lorŭ naționalĭ, vorŭ și ei la rĕndulŭ lorŭ sĕ-'șĭ asigure unŭ cercŭ de putere și de influință națională de sine stătătorŭ în monarchiă, ca garanțiă pentru desvoltarea viitóre a naționalității lorŭ și de aceea pretindŭ recunóscerea dreptului publicŭ alŭ Boemiei și încoronarea.

In asemenĭ împrejurărĭ nu este nicĭdecum lucru ușorŭ pentru guvernulŭ Taaffe de a ținé cumpĕna egalei îndreptățirĭ și de a înainta pe drumulŭ de mijlocŭ, căcĭ, precum dovedescŭ faptele, elŭ aci intră în conflictŭ cu unii, aci cu alții.

Politiculŭ germanŭ dela „Allg. Ztg.“ mai impută guvernului austriacŭ, că desconsideră pe Italienii din Austria de sudŭ și pe Rutenii din Galiția.

Câtŭ pentru Italienĭ nu li s'a întêmplatŭ nicĭ o nedreptățire, căcĭ ei fiindŭ în mare minoritate nu potŭ pretinde a predomina pe Slavii din acele părțĭ și nimenĭ nu s'a atinsŭ de egala lorŭ îndreptățire garantată de legile austriace.

Nu totŭ aceeași se póte ḑice despre tractarea Rutenilorŭ din Galiția. Aceștia în adevĕrŭ suntŭ aḑĭ asuprițĭ de nobilimea polonă și contele Taaffe trebue sĕ tacă, pentru că Polonii facŭ aḑĭ parte din guvernŭ.

Dér, întrebămŭ, óre le-a mersŭ mai bine Rutenilorŭ sub guvernulŭ suprematistŭ germanŭ de mai înainte, sub Auersperg și ceilalțĭ centraliștĭ? Óre nu tocmai Germanii au fostŭ aceia, carĭ au datŭ mai întâiu mâna cu nobilimea polonă spre a'șĭ asigura supremația lorŭ în statŭ?

Ajungêndŭ partida germană érășĭ la putere e dér puțină speranță, că sórtea Rutenilorŭ se va îmbunătăți, dér continuându-se politica inaugurată de cabinetulŭ Taaffe e speranță, că cu timpulŭ li se va face și lorŭ dreptate, deórece acéstă politică tinde a realisa în întregŭ imperiulŭ egala îndreptățire națională, și nu se basézá pe preponderanța unei singure rasse.

Face rĕu guvernulŭ Taaffe că nu intervine în favórea Rutenilorŭ, dér póte că ii suntŭ deocamdată mânile legate, din causa raporturilorŭ încâlcite din întrulŭ monarchiei.

Unŭ mare pĕcatŭ însĕ are fără îndoielă contele Taaffe, care îi îngreunézá fórte multŭ problema ce și-a pus'o, și acesta este, că nu se póte emancipa câtŭ de câtŭ de sub influința aristocrației, împrejurare care a născutŭ marĭ nemulțămirĭ nu numai în Galiția ci și în Boemia.

De aceea în dilema, în care a întratŭ nu-i rĕmâne alta cabinetului Taaffe, décă vrea sĕ-șĭ realiseze programa, decâtŭ ca în viitorŭ sĕ se razime mai multŭ pe popóre, ca pe nobilimea lorŭ și sĕ stăruiască în tótă sinceritatea a face dreptate în mĕsură egală tuturorŭ naționalitățilorŭ, fără de nicĭ o părtinire.

Numai unŭ regimŭ de strictă dreptate și nepărtinire póte salva interesele de viéță ale acestei monarchii poliglote și ca sĕ se stabilescă acesta pentru durată, e de lipsă a renunța odată pentru totdéuna la idea de a guverna numai cu ajutorulŭ unui singurŭ elementŭ, fiă și relativŭ celŭ mai numĕrosŭ și înaintatŭ.

DIN AFARĂ.

Rușii la Dunărea de josŭ.

Sub titlulŭ acesta publică „Nemzet“ și „Naplo“ următórea împărtășire:

„Neobservată și în tótă trecerea lucră mâna Rusiei la Dunărea de josŭ, dela Odessa până la Schella Kladova. Până acum s'au instalatŭ în 28 de porturĭ amploiațĭ de navigațiune. Pontónele aflătóre acolo suntŭ astfelŭ construite, ca cu ajutorulŭ lorŭ, sĕ se pótă face podurĭ peste Dunăre în timpulŭ celŭ mai scurtŭ și la orĭ și ce punctŭ. Corăbiile rusescĭ se întrebuințézá deocamdată pentru transportarea persónelorŭ și a mărfurilorŭ, așa vaporulŭ „Olga“, „Sokol“, „Bulgaria“ și „Russ“. Se află însĕ și o corabie de rĕsboiu cu nouĕ bordurĭ, armată cu două tunurĭ. Oficerii rușĭ observă cea mai mare reservă, se rețină dela orĭ și ce esprimărĭ politice și în comunicările lorŭ reciproce se folosescŭ de-o scriere secretă. Până la finea lui Septemvre vorŭ apăré la Dunărea de josŭ, încă două corăbii de

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

O mai mare accentuare
a cultivărei caracterului moralŭ la școlarĭ.

Motto: Este încântătorŭ, a'țĭ închipui că natura omenéscă se desvóltă din ce în ce mai bine prin educațiune și că pe acésta o poțĭ aduce la o formă potrivită pentru omenime. In educațiune zace taina cea mare a desĕvêrșirei naturei omenescĭ — *Kant.*

Una dintre cele mai însemnate plângerĭ în contra școlei este: „că ea a devenitŭ astăḑĭ unŭ institutŭ pre de totului totŭ instruitorŭ“. Parola însemnațilorŭ representanțĭ ai pressei este, „ca școla sĕ facă mai multŭ pentru educațiune, pentru cultivarea inimei și a caracterului.“ Va sĕ ḑică *mai puțină sciință*, dér *mai multă educațiune!* Representanții școlei și ai intereselorŭ ei nu trebue sĕ considere ca o ușurință o astfelŭ de pretensiune de valóre, nu căcĭ acéstă afacere este de totŭ însemnată, încâtŭ fiăcare învĕțătorŭ este îndatoratŭ a se esamina pe sine și a se întreba, îndată ce are cunoscință de acéstă pretensiune, că óre în totdéuna a întrebuințatŭ tóte mijlócele ce ducŭ la „educațiune“, și că în orĭ-ce timpŭ, precum a fostŭ *instructorŭ*, a fostŭ tot-odată și *educatorŭ*?

Pretensiunea acésta de mai susŭ este o urmare a deselorŭ plângerĭ în contra desfrĕului și a sĕlbătăcimei, ce se observă la tinerimea de aḑĭ. Causa principală a desfrĕului și a sĕlbătăcimei, care se lățesce în ḑiua de aḑĭ atâtŭ de înspăimântătorŭ între tinerime, înzadarŭ o va căuta cineva în școlă, sperândŭ a-o afla aci, căcĭ ea zace în modŭ neîndoisŭ în familiă. Amețéla și lăcomia de plăcerĭ a generațiunei de astăḑĭ a avutŭ dreptŭ urmare, că viéța familiilorŭ s'a destrămatŭ, ceea ce esercită asupra tinerimei o influință nefavorabilă. Pe lângă tóte că biserica n'a neglegeatŭ nicĭodată a deștepta pe toțĭ din amorțélă și a le arăta marginea prăpăstiei, totușĭ școla are ocasiunea cea mai bună de a îndrepta lucrurile în ogașa cea adevĕrată și în deosebĭ învĕțătorii trebue sĕ esamineze tóte mijlócele, ce le stau la disposițiune pentru ajungerea scopului educativŭ alŭ tinerimei.

E neîndoiosŭ, cumcă *scopulŭ ultimŭ alŭ educațiunei este întemeierea caracterului moralŭ.*

Sub caracterŭ se înțelege direcțiunea constantă a întregei nisuințe personale. Fiindcă însĕ nisuința póte fi morală séu imorală, așa și caracterulŭ este moralŭ séu imoralŭ. Caracterulŭ imoralŭ este plinŭ de egoismŭ și condusŭ de egoismŭ. „Unŭ talentŭ sĕ póte nasce și în singurătate, dér unŭ caracterŭ numai în vĕrtejulŭ lumii“, a ḑisŭ unŭ óre-care poetŭ. Din aceste cuvinte resultă că numai viéța cu luptele și viforele sale este adevĕrata școlă a caracterului. Cultivarea caracterului nu cade decĭ în timpulŭ anilorŭ de studiu. Cu tóte acestea școla are mijlóce ca sĕ promoveze cultivarea caracterului. Nu-i lucru indiferentŭ, că școla se închină principiului automaticei școlarului séu mecanismului, că în școlă domnesce veselia séu indiferința, orĭ amărăciune și rĕutate, séu că învĕțătorulŭ pune întotdéuna și pretutindinea celŭ mai mare pondŭ asupra simțĕmintelorŭ morale, séu că se îndestulesce cu resultatulŭ.

Fiindcă caracterulŭ se manifestézá prin nisuință, așa elŭ se basézá pe cultivarea voinței. Voința la timpulŭ ei însĕ este nu numai de cunoscință condusă, ci mai vêrtosŭ de simțĕminte. Cultivarea caracterului se basézá decĭ și pe cultivarea inimei. Cultivarea inimei și a voinții trebue sĕ mérgă mână'n mână, décă e vorba sĕ se formeze unŭ caracterŭ bunŭ. *Diesterweg* nu numai că numesce inima: isvorulŭ simțĕmintelorŭ, ci o numesce și rădăcina lucrărilorŭ raționale și fundamentulŭ energiei și a caracterului.

a) Cultivarea inimei.

Cultivarea inimei se basézá pe cultivarea simțĕmintelorŭ. Afară de simțĕmintele simțuale mai distingemŭ *simțĕmintele religióse-morale, simpatice, estetice și intelectuale.*

1) Cultivarea sêmțĕmintelorŭ religióse morale. „Religiosulŭ avêndŭ credință tare în o ființă prea bună, prea înțeléptă și prea puternică în acésta 'și află sțĕmperarea dorinței sale, îndestulirea conscinței sale morale și deslegarea tuturorŭ enigmelorŭ. In evangelia nefalsificată a lui Isusŭ zace maiestatea, pacea și cură-

rĕsboiu ruse. Aceste corăbii vorŭ comunica deocamdată până la Belgradŭ Agenției rușĭ urmărescŭ cu cea mai viuă atențiune lucrările dela Pórta de ferŭ și despre aceste trimetŭ raportŭ în scrise cu scrisórea lorŭ secretă.

O convorbire cu regele Milanŭ.

Dumineca trecută editorulŭ diarului „Karlsbader Zeitung“ a fostŭ primitŭ în audiență mai lungă de cătră regele Milanŭ în Karlsbad. *Milanŭ* i-a disŭ între altele: „Adĭ după amédĭ va sosi mama regelui Alexandru in Belgradŭ *în contra voinței regenței și in contra voinței mele.* Ea va sêmți încă adĭ urmările acestui pasŭ. Décă ar fi primitŭ propunerile mele și ale regenței, i s'ar fi făcutŭ adĭ la primire tóte onorurile. Regele Alecsandru ar fi primit'o însușĭ și ar fi învitat'o la sine. Deóre-ce însă „mama“ n'a primitŭ propunerile nóstre, ea nicĭ nu va vedé adĭ pe rege *și póte că nu'lŭ va vedé de locŭ.* Eu și regenții n'aveamŭ nimicŭ în contră décă „mama“ venea pe anŭ de 2—3 orĭ câte trei până la patru săptĕmânĭ la Belgradŭ și ar fi locuitŭ la regele; dér eu și regenții nu putemŭ concede, ca tînĕrulŭ rege sĕ fiă cu totulŭ pusŭ sub influința și crescerea ei; deórece eu ca tată nu stau în Belgradŭ lângă fiulŭ meu, *nu e iertatŭ nicĭ*— mamei *sĕ rĕmână acolo.* Regina este *„ambițiósă“* ea este o *„personalitate politică“* și nisuesce a câștiga influință politică. Eu însĕ voiu sci sĕ paralisezŭ orĭ-ce influință a ei asupra tînĕrului rege și mĕ încredŭ în regențĭ, cu care amŭ stabilitŭ planulŭ, cum sĕ se crescă tînĕrulŭ rege. Póte poimâne voiu părăsi Karlsbadulŭ, dér nu voiu merge la Belgradŭ, ci în Elveția și apoi la Parisŭ.“

Alegerile suplementare în Francia.

In 6 Oct. st. n. se vorŭ face alegerile suplementare în Francia pentru camera deputaților. Tóte partidele se pregătescŭ deja pentru diua acésta decisivă, în care chiar Boulanger, după cum ne încredințéză corespondentulŭ din Londra alŭ diarului „Gaulois,“ pune marĭ speranțe, pentru că elŭ aștéptă alegerea a 60 de „boulangiștĭ adevĕrațĭ.“ Șansele opozițiunei antirepublicane în dilele din urmă s'au îmbunătățitŭ, pentru că Boulanger și contele de Parisŭ, s'au unitŭ ca sĕ-'șĭ recomande partisanii lorŭ, sĕ imiteze esemplulŭ republicanilorŭ, și peste totŭ sĕ voteze pentru acei candidațĭ ai oposițiunei, carĭ în primele alegerĭ au obținutŭ cele mai multe voturĭ. Insă nu toțĭ candidații vorŭ sĕ se supună instrucțiunei, care a fostŭ adusă la Paris de Laguerre și Bocher. Suntŭ și astfelŭ de roialiștĭ, carĭ nu voiescŭ sĕ scie nimicŭ de Boulanger. In acésta intențiune a lorŭ suntŭ roialiștii sprijinițĭ de organele lorŭ publicistice dintre cele mai însemnate: „Le petit Moniteur,“ „Gazette de France“ și „Monde“ recomandă aprópe unanimŭ partisanilorŭ lorŭ, sĕ se desfacă de Boulangismŭ și sĕ se înțelégă cu republicanii moderațĭ.

SCIRILE DILEI.

Rĕscumpĕrarea regaliilorŭ. In Budapesta au sositŭ multe deputațiunĭ ale orașelorŭ și comunelor rurale spre a se plânge la ministrulŭ de finance asupra nedreptățirilorŭ și nelegalităților ce se comitŭ la rĕscumpĕrarea regaliilorŭ. Intre aceste deputațiunĭ se află și guvernamentalĭ și oposiționalĭ. In afacerĭ de banĭ toțĭ suntŭ una. Se dice, că din causa neobservării normelorŭ legale la rĕscumpĕrare se vorŭ nasce multe procese. Se vede tendința de a păgubi pe unele persóne, pe când față cu alte persóne — mai alesŭ față cu domnii cei marĭ — se procede fórte culantŭ. Orașele și comunele rurale suntŭ tractate cu aceeașĭ necruțare.

***

Licența pentru vêndarea de *beuturĭ spirtuóse* s'a pututŭ cere, precum scimŭ numai până la 1 Octomvre a. c. Magistratulŭ orașului Pesta a făcutŭ acum o representație motivată ministrului de finanțe, cu scopŭ ca sĕ se *prelungéscă terminulŭ* pentru cererea licenței de vêndare.

***

Maghiarisarea numelorŭ de botezŭ. Ministrulŭ de interne ungurescŭ a ordonatŭ, ca în tóte conscripțiunile oficiale numele de botezŭ „pe câtŭ numai sĕ póte“ se fiă scrise în limba maghiară. Ministrulŭ sĕ află acuma în mare încurcătură deóre-ce s'a doveditŭ că acésta este fórte greu cu putință. Cum o sĕ traducă ungaresce numele de botezŭ sêrbescĭ ca: „Dobrimir,“ „Çedomir,“ „Blagoie,“ „Avacum,“ „Zvonimir,“ „Svetco“ ș. a. Acésta e și mai greu decâtŭ a se traduce „Josimŭ,“ „Giga“ ș. a. Scimŭ câtă confusiă și câtŭ rĕu s'a produsŭ în comitatulŭ Dobêcei cu acéstă nenorocită schimosire a numelorŭ. Și totușĭ pe șoviniștĭ nimicŭ nu-i póte scóte din ale lorŭ. Dér tóte mergŭ numai până la o vreme!

***

Sentințe condiționate. Unŭ diarŭ juridicŭ spune, că ministrulŭ de justiția intenționéză sĕ întroducă în cause penale sentințe condiționate. Instituția sentințelorŭ condiționate este de origine engleză. Ea consistă în dreptulŭ judecătorilorŭ ca, la casŭ, când acusatulŭ n'a fostŭ pedepsitŭ mai înainte, când tinerețele, caracterulŭ de mai înainte și totŭ trecutulŭ lui n'ar motiva aplicarea legii, sĕ se abstea dela mĕsurarea pedepsei, când maximulŭ pedepsei este o închisóre de doi anĭ. In casurile acestea, pe lângă cauțiune, acusatulŭ e lăsatŭ pe piciorŭ liberŭ unŭ timpŭ anumitŭ, și numai, décă în restimpulŭ acesta de probă nu arată îndreptare, orĭ décă comite chiar altŭ delictŭ, numai atuncĭ aducŭ judecătoriile sentințŭ de pedépsă. Mulțĭ acusațĭ, carĭ, d. e., au furatŭ împinșĭ de miseriă, prin asta scapă de pedépsă și esperiența a doveditŭ, că astfelŭ de individĭ, în cele mai multe casurĭ, nu mai ajungŭ înaintea judecătorilorŭ pentru nouĕ delicte. In *Belgia*, la pedepse mai micĭ ca șése lunĭ, décă acusatulŭ n'a fostŭ pedepsitŭ mai înainte pentru crime orĭ delicte, judele póte suspinde pe unŭ timpŭ anumitŭ aplicarea pedepsei, la care fù condamnatŭ acusatulŭ. Décă în decursulŭ timpului acestuia, care nu póte trece peste cincĭ anĭ, acusatulŭ nu va fi condamnatŭ pentru o nouă crimă orĭ delictŭ, sentința își pierde orĭ-ce putere, astfelŭ încâtŭ respectivulŭ se consideră ca și când ar fi avutŭ o viĕță cu totulŭ nepătată. In casŭ contrarŭ delictulŭ vechiu și celŭ nou se judecă colectivŭ. — In timpulŭ din urmă s'au ivitŭ vocĭ, din carĭ se póte deduce că și în *Austria* și în *Germania* se va întroduce instituția asta.

***

Țigărĭ rele și tutunŭ rĕu. „Westungarischer Grenzbote“ scrie: „Ferice de ómenii aceia, carĭ nu suntŭ fumătorĭ...! Sperămŭ, că îi va succede guvernului nostru, ca sĕ stêrpéscă în scurtă vreme nemulŭ fumătorilorŭ. Acésta n'ar fi o minune. Căcĭ acela, care va privi buruiéna puturósă, ce se vinde sub numele de „țigărĭ,“ mai cu sémă însĕ pe aceea, pe care o fuméză omulŭ sĕracŭ, omulŭ muncitorŭ, precum și acela, care va privi gunoiulŭ și prafulŭ, ce'lŭ numimŭ „tabacŭ“ și'lŭ cumpĕrămŭ scumpŭ, se va convinge, că tutunulŭ, nu numai că nu oferă nicĭ o plăcere fumătorului, ci este într'unŭ gradŭ mare chiar vătĕmătorŭ pentru elŭ. Sĕ'șĭ cumpere cineva numai o țigară de foi cu $1\frac{1}{2}$ cr., séu o portorică cu 3 cr., séu o cubă, britanică séu scie sfîntulŭ cum le mai chiamă, și va afla, că între 10 țigărĭ, numai 2 ardŭ bine, dér și acestea rĕspândescŭ unŭ mirosŭ așa de tare, încâtŭ specii de acestea de țigărĭ nu le poțĭ fuma în odaiă și pe lângă acésta îțĭ mai strică și stomachulŭ cu totulŭ. Cu tăbaculŭ acela însĕ pe care'lŭ fuméză classa muncitóre stămŭ și mai rĕu. Décă dămŭ banĭ mulțĭ pe o astfelŭ de marfă, suntemŭ în dreptŭ sĕ pretindemŭ dela statŭ, ca sĕ ne dea celŭ puținŭ o marfă bună. In privința acésta însĕ statulŭ are totŭ așa de puțină conștiință, ca și celŭ mai viclénŭ jidanŭ, care ne înșelă la cumpĕrare“.

Ceva despre mine séu despre industria montană,

cu privire generală la România.

(Urmare și fine.)

Industria montană se baséză specială pe presența mineralelorŭ folositóre, pe esistența în apropiere a materialelorŭ de arsŭ și apoi pe aceea ca sĕ fiă apă curgĕtóre c'unŭ scădĕmĕntŭ corĕspundĕtorŭ.

Décă suntŭ aceștĭ factorĭ de față, atuncĭ se póte întreprinde o industriă, care va da la timpulŭ sĕu unŭ resultatŭ destulŭ de bunŭ pentru înaintarea, ameliorarea și asigurarea esistenței unui statŭ și a poporului sĕu muncitorŭ.

In timpii mai recențĭ vedemŭ mai în tóte statele, cum se nisuesce de o parte regimulŭ însușĭ, ér de altă parte întreprindĕtorii privațĭ, spre a aduce la folosința omenirŭ toțĭ tesaurii produșĭ și ascunșĭ de eterna natură în sînulŭ pămêntului; vedemŭ întreprindĕtorĭ carĭ, convinșĭ de împrejurările actuale și ale trecutului, se nisuescŭ a aduce industria montană la acelŭ gradŭ alŭ perfecționării, la care se află d. e. agricultura, séu altă întreprindere națională economică.

Cu armele sciințelorŭ provĕdută, străbate sĕrmana ființă omenéscă în sînulŭ pămêntului cei mai grei obstacolĭ, riscându-'șĭ viĕța numai ca sĕ asigureze venitulŭ țĕrii, ca sĕ dea omenirei obiectele cele mai absolutŭ necesare în viĕța sa, și apoi ca sĕ aibă muncitorii o ocupațiune stabilă spre susținerea vieții lorŭ misere.

Bărbații de statŭ carĭ dorescŭ existința și prosperarea sigură a poporului, a țĕrii lorŭ, s'au nisuitŭ și se nisuescŭ, ca tóte ramurile de industriă sĕ se desvólte și întreprindă după regulele cele mai bune ale economiei naționale; ei, și însușĭ regentulŭ statului lorŭ, numai atuncĭ își îndreptă privirile spre ocuparea teritoriilorŭ din esternulŭ țĕrii, décă au cuceritŭ prin întreprinderĭ economice-industriale toțĭ tesaurii, carĭ se află ascunșĭ în interiorulŭ țĕrii proprie.

Din cele de până acum dise putemŭ conchide, că monticultura e o parte fórte însemnată a industriei, éră acésta împreunată cu metalurgia, póte sĕ dea unui statŭ unŭ avêntŭ fórte frapantŭ.

O mină lucră veritabilŭ, décă valórea materialelorŭ esploatate, separate și prelucrate pe calea metalurgică, e mai mare, decâtŭ spesele întrebuințate la aceste manipulațiunĭ. — Acésta e regula principală a monticulturei, care, décă o luămŭ în considerare seriósă, ne va duce la realisarea deplină a scopului nostru. Neluându-se însă acésta în considerațiune, vomŭ băga într'o mină capitalurĭ colosale, vorŭ sĕraci țera séu întreprindĕtorii privațĭ vomŭ ajunge la sapă de lemnŭ. Casurĭ de aceste nu avemŭ fórte puține în realitate!

Avêndŭ decĭ în sînulŭ pămêntului astfelŭ de bunurĭ, carĭ le numimŭ minerale demne de esploatatŭ, trebue sĕ ne îngrijimŭ de separarea lorŭ, de topirea, de prelucrarea lorŭ în forme recerute pentru acoperirea necesităților nóstre.

ția judecății morale. Conținutulŭ ei este aceea ce este pururea adevĕratŭ, bunŭ și sântŭ, scopulŭ ei luminarea, nobilitarea și fericirea ómenilor. Prin înfățișerile vieții naturale și omenescĭ acésta evangheliă ne face sĕ recunóscemŭ revelațiunile unei ființe pré înțelepte, pré bune și pré puternice, ne face sĕ cunóscemŭ pe acelŭ Dumnedeu spiritualŭ, care este mai pe susŭ de timpŭ și spațiu, dela care 'șĭ au esistență tóte lucrurile din lume, în a cărui mână suntŭ viiĭ și morții. Acestŭ Dumnedeu este totodată modelulŭ celŭ mai înaltŭ moralŭ pentru tótă voința și lucrarea omenéscă; sub acéstă Dumnedeire trinitară omenimea sĕ se adune în o familiă, în o comunitate morală constătătóre din frațĭ și surorĭ spre a-șĭ promova fericirea și desĕvêrșirea lorŭ[1]). Décă acéstă religiune ar fi propovĕduită mai cu totdeadinsulŭ și urmată mai cu fidelitate, atuncĭ ea ca unŭ isvorŭ alŭ virtuții și alŭ iubirii omenescĭ ar scăpa lumea de cultulŭ idolilorŭ, de credința deșértă, de fățăriă și rĕutate. Intre mijlócele carĭ apĕră de stricăciunea morală, precum stima de sineșĭ, îndemnulŭ de onóre, iubirea cătră părințĭ, stima cătră ómenĭ, bucuria și ocupațiunea, religiositatea ocupă loculŭ celŭ dintâiu. Religiositatea este baricada cea mai tare în contra vocei amăgirei și a ațîțărilorŭ sensualității.

Sêmțĕmintele morale se referescŭ la voința și lucrarea omenéscă și se manifestéză séu ca aprobare séu ca desaprobare a acestora. Ele se'ndréptă după consciința morală a acelui ce simțesce, adecă după părerile sale cu privire la bine séu rĕu, la drептate și nedreptate, la lucrurĭ laudabile și condamnabile[2]) Cu câtŭ este mai puternică consciința morală a unui omŭ, cu atâtŭ mai puternicŭ este și sêmțĕmentulŭ séu pentru dreptate séu nedreptate, pentru moralitate și pentru erorile ómenilorŭ. Compararea consciinței morale a cutăruia cu lucrulŭ ce voesce sĕ-lŭ facă séu sĕ nu'lŭ facă este tréba consciinței. Cultivarea sêmțĕmintelorŭ morale trebue sĕ fiă atâtŭ pentru părințĭ câtŭ și pentru învĕțătorĭ obiectulŭ celei mai marĭ îngrijirĭ. Sub împregiurările firescĭ din familiă prosperéză desvoltarea morală a copiilorŭ mai de sineșĭ; pentrucă aicĭ învață a cunósce prin intuițiune vióie copilulŭ adevĕrata valóre a bunurilor vieții, a sănătății, a puterii, a dibăciei cu privire la cultivarea spiritului, formându-se apoi cu încetulŭ fundamentul tuturorŭ virtuților. Cumpĕtulŭ, ordinea, diligința, cruțarea, înțelepciunea, dreptatea, iubirea de apropelui sĕmțulŭ comunŭ în cerculŭ familiei cu ușurință este învĕțatŭ. Mai greu este însĕ în familiele acelea unde domnesce luxulŭ, trufia, intoleranța séu grobianitatea, prea mare sĕrăciă și lucrurĭ prea de josŭ.

Aci mai potŭ fi amintite încă unele cuvinte ale lui Dittes... vrednice de tótă însemnătatea: „în împrejurările stricate ale societății de astădĭ este lucru fórte greu de a puté delătura dela generațiunea mai tînĕră tóte influințele stricăcióse cu atâtŭ mai seriósă este însĕ problema educatorului de a-șĭ ține curate părerile sale, și a nu se lăsa a fi orbitŭ prin nicĭ o lucire înșelătóre și celŭ puținŭ în cerculŭ celŭ mai apropiatŭ de viĕță alŭ copilului a da fiăcărui lucru și fiăcărei persóne însemnătatea ce i-se cuvine.“

Religiunea, studiulŭ moralei, istoria și tractarea bucăților de cetitŭ contribuescŭ în forme varie a da prilejŭ la cultivarea consciinței morale. Invĕțătorulŭ firesce va face bine ca întotdéuna sĕ facă atentŭ pe copilŭ la modulŭ cugetării și alŭ intențiunei persónelorŭ despre carĭ se trateză, întotdéuna sĕ înalțe ceea ce este nobilŭ și amĕsuratŭ datorinței și sĕ'i arate virtutea din partea ei cea fericitóre. Nesmintitŭ că învĕțătorulŭ trebue *sĕ se feréscă de prea multe vorbe umflate, de o aparițiune prea evlaviósă și de patosŭ fără leacŭ de sĕmbure.* Lucrulŭ celŭ mai bunŭ este și aci acela, ca învĕțătorulŭ sĕ sêmțéscă elŭ însușĭ și încă cu căldură. In praxă atêrnă lucrulŭ mai multŭ dela sêmțĕmêntulŭ moralŭ curatŭ și pururea deșteptŭ alŭ educatorului, și fără de acesta tóte regulele educative suntŭ zădarnice.

2. *Cultivarea simțĕmintelorŭ simpatice*

[1]) vedĭ: Dittes, Invĕțătura despre educațiune.

[2]) vedĭ: Dittes, Psichologia.

Căcĭ fórte puține corpurĭ mineralice cunóscemŭ în natură, carĭ se' potŭ întrebuința îndată după esploatarea lorŭ din mină, fără a-le supune unorŭ preparațiunĭ mechanice. Esurile de ferŭ, de plumbŭ, de argintŭ ș. a. nu au nicĭ o valóre practică în forma lorŭ primitivă; aceste trebuescŭ separate, topite, formate, spre a le puté da consumațiunei.*) Insușĭ cărbunii mineralicĭ de multe orĭ trebue spălațĭ, trebue curățițĭ de corpurile sterile, cu carĭ sunt împreunațĭ, și numai după eliberarea corpurilorŭ neardivere séu sterile îĭ putemŭ întrebuința. Sarea comună încă recere de multe-orĭ o curățire etc.

Câștigarea, esploatarea mineralelorŭ folositóre e decĭ ocupațiunea primitivă și cu acésta stă într'o legătură strînsă separarea, adecă preparațiunea lorŭ mechanică. E dreptŭ, că corpurile mineralice — fiă apoi aceste esurĭ metalice, cărbunĭ mineralicĭ séu sare comună — se separéză după putință încă la loculŭ esploatării lorŭ, adecă în mină; însĕ adevĕrata clasificare după cuprinsulŭ calitativŭ se póte împlini numai la o vedere bună, numai la suprafață și mai adeseorĭ numai prin întrebuințarea unor mașinĭ technice. Acéstă clasificare recere prin urmare unŭ technicismŭ practicŭ, recere apoi mijloculŭ, prin care putemŭ aduce la resultatŭ — pe lângă cunoscințele technologice — adevĕrata clasificare. Acestŭ mijlocŭ e în generalŭ dela natură însușĭ datŭ, e adecă — puterea apei.

Apa o întrebuințămŭ spre mânarea mașinelorŭ motorie și spre spălarea mineralelorŭ séu spre conducerea procesului recerutŭ la clasificare.

Décă avemŭ aceștĭ doi factorĭ, adecă décă avemŭ minerale folositóre și apoi mijloculŭ recerutŭ la separarea lorŭ, care e în forma apei, atuncĭ putemŭ fi sigurĭ de o rațională esistență a industriei montane. Materialele câștigate și separate vorŭ avé o valóre destulŭ de bună spre a resulta o monticultură veritabilă.

Insĕ décă câștigatele și separatele producturĭ nu potŭ avé nicĭ o întrebuințare practică în starea lorŭ brută, décă aceste materiale mineralice constau din esurĭ mineralice, atuncĭ se recere o a treia manipulațiune spre a le face folositóre și întrebuințătóre. Și acéstă manipulațiune se împlinesce prin metalurgiă.

Factorii și condițiunile pentru întemeiarea unei raționale industrii montane suntŭ în România într'unŭ modŭ destulŭ de suficientŭ. Lipsesce însĕ acolo — energia, spiritulŭ întreprindĕtorŭ, despre ce autorulŭ acestorŭ șirurĭ s'a convinsŭ pe deplinŭ cu ocasiunea escursiunei sale întreprinsă prin diferite locurĭ muntóse din România liberă!

1889 **G. Pocreanŭ.**

*) Vedĭ „Chemia și Istoria eĭ“ publicată de mine în „Buciumulŭ Românŭ“, Iașĭ, 1878, Nr. 1.

Tĕrgulŭ de vite dela Constanța.

„Monitorulŭ oficialŭ“ publică discursulŭ ce l'a pronunțatŭ ministrulŭ romănŭ de domenii d. *Păucescu*, cu ocasiunea inaugurării tĕrgului de vite dela Constanța. Acestŭ discursŭ fiindŭ de interesŭ, pentru că desfășură importanța acestui tĕrgŭ, ilŭ reproducemŭ aicĭ în întregulŭ sĕu:

Sire,

Trebuința unui tĕrgŭ internaționalŭ de vite cornute era una din trebuințele cele mai simțite. Tótă țéra simția nevoia unei instituții, care sĕ înlesnéscă vinderea vitelorŭ nóstre în strĕinătate.

Calea naturală pentru petrecerea vitelorŭ era calea uscatului. Vitele nóstre marĭ și micĭ treceau fruntariele austro-ungare și străbăteau în piețele cele marĭ din centrulŭ și din apusulŭ Europei. Dér puternicii noștrii vecinĭ, chiar înainte de expirarea convențiunei comerciale, ne-au închisŭ fruntariele lorŭ și resbelulŭ vamalŭ ce s'a încinsŭ, după denunțarea convențiunei, a întăritŭ acea stare de lucrurĭ.

Astfelŭ calea uscatului ne-a fostŭ închisă cu desĕvĕrșire și era datoria nóstră ca sĕ căutămŭ a înlesni vitelorŭ nóstre calea cea largă și pururea deschisă a mărilorŭ.

Afară de acésta, din timpulŭ rĕsboiului Ruso-Turcŭ, a rĕmasŭ în țéră unele bóle epidemice orĭ contagióse, carĭ au stricatŭ buna reputațiune a vitelorŭ nóstre. Și cu tóte că bólele cele grele au fostŭ cu desĕvĕrșire stârpite, și nu mai vedemŭ în țéră, decâtŭ unele bóle ușóre, pe carĭ le găsimŭ chiar în țĕrile cele mai civilisate, totușĭ o bănuială a rĕmasŭ, și acea bănuială este întreținută cu stăruință de ceĭ interesațĭ. Era datoria sĕ facemŭ tóte sacrificiele necesare pentru ca orĭ-ce bănuiélă sĕ piéră și pentru ca sĕ garantămŭ perfecta stare de sănătate a vitelorŭ ce vindemŭ.

La aceste douĕ trebuințe rĕspunde tĕrgulŭ de vite dela Constanța.

Elŭ dă economilorŭ, crescĕtorilorŭ de vite cele mai înlesnirĭ pentru vĕndarea vitelorŭ și dă cumpĕrătorilorŭ cea mai deplină siguranță asupra sănătăței vitelorŭ.

Fără îndoială tĕrgulŭ acesta este mai înainte de tóte unŭ locŭ, în care proprietarii potŭ sĕ 'șĭ aducă vitele lorŭ spre vĕndare ca în orĭ-ce tĕrgŭ.

Dér, afară de acésta, este încă unŭ locŭ de carantină pentru tóte vitele ce se aducŭ spre vĕndare și o instituțiune, care înlesnesce vĕndarea.

Și în adevĕrŭ, vitele care vinŭ spre vĕndare trebue sĕ aibă unŭ certificatŭ, constatândŭ că în loculŭ de unde vinŭ nu esistă nicĭ o bólă, și că vitele însele suntŭ sănĕtóse; după ce sosescŭ în tĕrgŭ, suntŭ esaminate de mediculŭ veterinarŭ alŭ tĕrgului, și nu suntŭ primite decâtŭ după ce se constată că suntŭ în perfectă stare de sănĕtate; dér afară de acésta, înainte de a fi întroduse în tĕrgŭ, suntŭ ținute în carantină, cele mĕrunte trei ḑile, ér cele marĭ șépte ḑile, și îngrijite sub ochii veterinarului în localurĭ speciale. Numai după tóte aceste încercărĭ vitele suntŭ băgate în tĕrgŭ și espuse spre vĕndare; écă în ce privesce sănĕtatea vitelorŭ.

Écă acum înlesnirile ce tĕrgulŭ dă vĕndĕtorilorŭ.

Mai ântâiu cine vré sĕ aducă însușĭ vite la tĕrgŭ găsesce în tóte porturile mai însemnate unŭ omŭ care sĕ'ĭ înlesnéscă trecerea Dunărei, singura parte grea a călĕtoriei.

Dér décă nu voiesce sĕ le aducă însușĭ, n'are decâtŭ sĕ scrie șĭ tĕrgulŭ trimite unŭ omŭ, care'ĭ aduce vitele, fără ca proprietarulŭ sĕ plătéscă nimicŭ. Tóte cheltuelile transportului, tóte cheltuelile întreținerei vitelorŭ în tĕrgŭ, până la vĕndare, suntŭ făcute de tĕrgŭ și nu le plătesce proprietarulŭ de câtŭ după vĕndarea vitelorŭ.

Cu modulŭ acesta credemŭ a fi executată voința statornică a Majestăței Vóstre, ca sĕ ridicămŭ una câte una pedecile ce întîmpină prosperitatea economică a țĕrei.

Una din pedecile cele mai marĭ era greutatea ce avemŭ de a ne desface vitele. Majestatea Vóstră erațĭ cu dreptŭ cuvĕntŭ preocupatŭ de sórta crescĕtorilorŭ de vite, carĭ au avutŭ sĕ sufere atâtŭ de multŭ, în timpii ceĭ din urmă, din causa închiderei fruntarielorŭ.

Tĕrgulŭ de vite dela Constanța rĕspunde la acéstă patriotică preocupare. Așa, cum se stabilesce, elŭ constitue o instituțiune economică din cele mai folositóre.

Elŭ constitue asemenea o dovadă mai multă de îngrijirea țĕrei pentru prosperitatea Dobrogei, și de îngrijirea Majestăței Vóstre pentru prosperitatea țĕrei.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Belgradŭ, 2 Octomvre. Lucrurile începŭ sĕ ia o fisonomiă *critică*. **Iritațiunea poporului sêrbescŭ e mare și se îndréptă în contra regenței.** Se crede că décă regența se va ține și mai departe de promisiunile ce i le-a făcutŭ regelui Milanŭ, posițiunea ei se va sdruncina. Condițiunile ce le-a pusŭ regența reginei Natalia, ca sĕ céră sub numele de *Madame Ketsko* audiență la fiulŭ sĕu și ca sĕ se oblige de a părăsi Belgradulŭ după patru sĕptĕmânĭ, **le-a rĕspinsŭ regina Natalia în modulŭ celŭ mai hotărîtŭ,** fiindŭ sigurŭ îndemnată de ambasadorulŭ rusescŭ *Persiani*.

Stuttgart, 2 Octomvre. Nu departe de stațiunea Wildpark s'au ciocnitŭ douĕ trenurĭ. Amêndouĕ locomotivele, 4 vagóne au fostŭ distruse, 7 persóne îură omorîte, 40 rănite.

Rotterdam, 2 Octomvre. Lucrătorii dela docurĭ, carĭ făcuseră grevă vorŭ începe adĭ érășĭ lucrulŭ.

DIVERSE.

Surparea unui palatŭ. Unulŭ din cele mai renumite palaturĭ din Neapole, acela alŭ principelui de San Severo, s'a surpatŭ în nóptea dinspre 25 Septemvre. Portarulŭ de Sanctis se scoborîse în pivniță ca sĕ mânânce unŭ pepene, ce se păstra acolo. Impregiurarea acésta a mântuitŭ viața a mai multŭ ca cincĭḑecĭ de persóne. Portarulŭ audi adecă unŭ sgomotŭ înădușitŭ, cum și dărîmăturĭ de ḑidŭ și spăriatŭ fugi numai decâtŭ în căsarma pompierilorŭ, carĭ la momentŭ alergară la fața locului și vĕḑêndŭ periculŭ amenințătorŭ, stăruiră ca toțĭ locuitorii sĕ părăséscă palatulŭ. Era la órele unu din nópte. Mulțĭ au fostŭ silițĭ cu puterea sĕ iasă din palatŭ, pentru că se opuneu. O óră după ce s'a deșertatŭ s'a surpatŭ întréga parte nordică a palatului c'unŭ sgomotŭ înfricoșatŭ, îngropândŭ toțĭ tesaurii de artă, aflătorĭ acolo, între carĭ și frescurile lui Luca Giordano din salonulŭ celŭ mare. A fostŭ adevĕrată norocire că nu s'a întêmplate nicĭ o mórte de omŭ.

Conscențiosŭ. Dama, în societate, zîmbindŭ cătră unŭ domnŭ: „Ițĭ mai aducĭ aminte, c'o jumĕtate de anŭ înainte de asta îmĭ ḑiceaĭ, că décă nu consĕmțĭ cu d-ta, te vei arunca în Dunăre, unde va fi mai afundă. Spre bucuria mea însă astăḑĭ te vĕdŭ sănĕtosŭ și veselŭ“.— Domnulŭ: „Ei, gândescĭ d-ta că loculŭ celŭ mai afundŭ din Dunăre se găsescŭ așa ușorŭ“?

Cursulŭ pieței Brașovŭ

din 2 Octomvre st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.44½	Vĕnd.	9.47
Argintŭ românescŭ -	„	9.38	„	9.40
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.47	„	9.48—
Lire turcescĭ - - -	„	10.72	„	10.74
Imperialĭ - - - -	„	9.72	„	9.74
Galbinĭ	„	5.58	„	5.60
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	101.—	„	102.—
„ „ „ 5%	„	98.50	„	99.
Ruble rusescĭ - - -	„	122.—	„	124.—
Mărcĭ germane - -	„	58.20	„	58.50

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 1 Octomvre st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	99.80
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	95.05
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	-.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	95.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	112.40
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	104.70
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.70
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timișŭ - - -	104.70
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - -	104.70
Bonurĭ rurale transilvane - - - -	104.70
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	104.53
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	138.25
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului - -	127.75
Renta de hârtiă austriacă - - - -	83.80
Renta de argintŭ austriacă - - - -	83.65
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	110.60
Losurĭ din 1860 - - - - - -	138.—
Acțiunile băncei austro-ungare - -	921.—
Acțiunile băncei de creditŭ ungar. -	317.75
Acțiunile băncei de creditŭ austr. -	307.57
Galbenĭ împĕrătescĭ - - - - - -	5.66
Napoleon-d'orĭ - - - - - - -	9.48
Mărcĭ 100 imp. germane - - - -	58.42
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	119.75

Editorŭ și Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.

tice. Simțĕminte simpatetice se numescŭ acelea, carĭ suntŭ deșteptate prin imaginarea rĕului séu binelui strĕinŭ. Compătimirea, bucuria, invidia, bucuria de rĕulŭ altuia ș. a. suntŭ sĕmțĕminte simpatetice. —Copii în genere au o mare aplicare spre simpatiă. Asemenea este cunoscutŭ, că simpatia și compătimirea potŭ sĕ îndemne voința ca sĕ sĕvêrșéscă fapte morale de îndurare, și fapte iubite de toțĭ. Educătorulŭ se va sĕrgui decĭ din tóte puterile sĕ cultive aceste sĕmțĕminte pré folositóre. Spre a puté deștepta simpatia, învĕțătorulŭ se va nisui mai ântâiu a cultiva în scolarŭ stima și iubirea cătră ómenĭ. Școlarii au sĕ cunóscă așadéră eminamente *părțile cele bune* ale ómenilorŭ, firesce că așa ca nu cumva prin acésta școlarulŭ sĕ fiă cuprinsŭ de unŭ optimismŭ unilateralŭ. Literatura scandalósă trebue sĕ-i rĕmână de totŭ necunoscută școlarului. In decursulŭ instrucțiunei, omulŭ sĕ i-se presinteze școlarului în tótă vrednicia și virtutea sa. Literatura poetică, istoria bisericéscă și cea universală dau unŭ materialŭ destulŭ de bogatŭ spre a puté planta în școlarŭ stima și iubirea cătră ómenĭ. Esemplulŭ învĕțătorului în compătimirea ómenilorŭ nicĭ odată nu va face sĕ slăbéscă influința sa asupra școlarilorŭ. Veselia din școlă, prietinia și bunătatea învĕțătorului, precum și promovarea școlarului vorŭ deștepta în școlarĭ sĕmțĕmĕntulŭ mulțămirei, și intima relațiune spirituală cu toțĭ conșcolarii va conduce la bucuriă, compătimire, sociabilitate, sinceritate, dreptate și prin acestea s'a pusŭ fundamentulŭ virtuțilorŭ celorŭ sociabile. Invĕțătorulŭ trebue sĕ fiă cu crutare în judecata sa asupra altorŭ ómenĭ. Suferințele ómenilorŭ suntŭ a se descrie școlarului în colorĭ vii și școlarulŭ de timpuriu sĕ învețe a se transpune în posițiunea altorŭ ómenĭ. La instrucțiunea din istoriă acésta este cu putință numai prin așa numita instrucțiune biografică-istorică. Chiar și sciința naturală are sĕ deștepte prin descrierĭ din viéța animalelorŭ, compătimirea școlarilorŭ. In unele țĕrĭ s'au format cu resultatŭ bunŭ spre scopulŭ acesta între școlarĭ societățĭ pentru scutirea animalelorŭ.

3. *Cultivarea sĕmțĕmintelorŭ estetice.* Sĕmțĕminte estetice se numescŭ acelea, ce suntŭ deșteptate prin imaginarea lucrului vrednicŭ de iubitŭ, a frumosului și a sublimului. Ele se nascŭ prin conlucrarea inimei cu sĕmțualitatea. Sĕmțĕmĕntulŭ esteticŭ póte deveni unŭ isvorŭ bogatŭ de bucurii curate, unŭ scutŭ în contra grobianitățĭ și lucrurilorŭ de jos, o promovare a moralitățiĭ între ómenĭ. Totŭ ce cultivă sĕmțĕminte de frumsețĕ, simplitate și armoniă, deșteptă sĕmțĕminte estetice. Incăperea școlară are sĕ fiă înfrumsețată cu opurĭ de ale *artelorŭ frumóse* și cu tablourĭ, ce presentă animale, plante și minerale; pré frumósele *cântece poporale* și poesia cărții de cetire are sĕ înveselécă inima școlarului și tóte cele frumóse și sublime ce le-a lăsatŭ Dumneḑeu în *natură* au sĕ-i fiă aduse școlarului la cunoscință cu ocasiunea instrucțiunei din fisică. Orĭ ce felŭ de aversiune în contra gustului are sĕ fiă îndepărtată dela școlarŭ. Totŭ ce este frumosŭ servesce spre a înălța vrednicia omului și de aceea îșĭ are strînsă legătură cu ceea ce este moralŭ. Invĕțătorului decĭ nu-i este iertatŭ a desprețui cultivarea acestorŭ sĕmțĕminte.

4. *Cultivarea sĕmțĕmintelorŭ intelectuale.* A te bucura de adevĕrŭ, de siguritate, lămurire și ordine este unŭ sĕmțĕmĕntŭ intelectualŭ. Despre acestŭ sĕmțĕmĕntŭ amintesce poetulŭ Schiller în poesia sa cătră bucuriă când ḑice că: „aus der Wahrheit Feuerspiegel lächelt sie den Forscher an.“ Sĕmțĕmintele intelectuale stau decĭ în legătură cu actele cunoscinței, prin urmare suntŭ promovate prin o instrucțiune pricepĕtóre, intuitivă, limpede și convingĕtóre. O instrucțiune, ce constă însĕ în prelegerea și memorisarea unorŭ proposițiunĭ și învĕțăturĭ ce nu suntŭ pricepute de cătră școlarĭ, nu póte decâtŭ sĕ promoveze antipatiă, neplăcere, nesiguranță și confusiune și astfelŭ sĕ micșoreze cultivarea inimei.

(Va urma).

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâșia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Tren de persóne	Trenŭ accelelratŭ	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Viena	11.—	3.40		
Budapesta	8.31	9.20	3.10	6.10
Szolnok	11.20	11.25	7.22	9.28
P. Ladány	2.22	1.04	5.52	11.38
Oradea-mare	4.18	2.30	8.46	1.51
			9.18	2.11
Várad-Velencze		2.35	9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli		2.42	9.44	2.32
Mezö-Telegd		3.00	10.21	2.55
Rév		3.31	11.38	3.38
Bratca		3.50	12.16	4.01
Bucia		4.05	12.54	4.23
Ciucia		4.24	1.57	4.49
Huiedin		4.56	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriș		5.26	4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕșel		5.49	4.58	6.38
Clușiu		6.14	5.26	6.56
	11.05			7.15
Apahida	11.23	6.30		7.48
Ghiriș	12.44	7.29		9.13
Cucerdea	1.27	7.53		10.04
Uióra	1.34			10.12
Vinţulŭ de susŭ	1.42	8.02		10.19
Aiud	2.07	8.21		10.45
Teiușŭ	2.26	8.43		11.34
Crăciunelŭ	3.11	9.05		12.11
Blașiu	3.24	9.18		12.29
Micăsasa	3.54	9.40		1.10
Copșa mică	4.09	9.53		1.30
Mediașŭ	4.39	10.08		2.14
Elisabetopole	5.11	10.32		2.54
Sighișóra	5.45	11.07		3.35
Hașfalĕu	6.12	11.22		4.07
Homorodŭ	7.32	12.31		5.54
Ágostonfalva	8.17	1.02		6.39
Apatia	8.37	1.20		7.13
Feldióra	9.06	1.40		7.45
Brașovŭ	9.45	2.34		8.32
	accelerat 5.32			
Timișŭ	6.17	3.17		
Predealŭ	6.49	3.48		
Bucuresci	9.35	9.35		

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelelratŭ	Tren de persóne	Trenŭ mixt
Bucuresci		7.30	7.30	*)
Predealŭ		12.50	12.50	5.03
Timișŭ		1.19	1.19	6.22
Brașovŭ	—.—	—.—	2.15	7.23
	4.54	2.15	7.7	
Feldióra	5.37	2.47	7.44	
Apaţa	6.15	3.07	8.00	
Ágostonfalva	6.43	3.22	8.29	
Homorodŭ	7.31	3.56	9.07	
Hașfalĕu	9.09	5.07	10.34	
Sighișóra	9.33	5.28	10.46	
Elisabetopole	10.02	5.57	11.09	
Mediașu	11.04	6.19	11.35	
Copșa mică	11.24	6.33	12.19	
	11.39	6.47	11.59	
Micăsasa	11.57	7.09	12.15	
Blașiu	12.30	7.20	12.43	
Crăciunelŭ	12.45	7.47	12.55	
Teiușŭ	1.13	8.05	1.07	
Aiudŭ	2.18	8.23	2.11	
Vinţulŭ de susŭ	2.48	8.33	2.33	
Uióra	2.56		2.40	
Cucerdea	3.14	9.04	2.46	
Ghirișŭ	4.01	10.04	3.27	
Apahida	5.28	10.41	4.47	
Clușiu	5.56	10.57	5.08	
	6.45			8.—
Nădășelu	7.06	11.20		8.36
Gîhrbău	7.22			9.02
Aghireșŭ	7.37	11.54		9.32
Stana	8.03			10.11
B. Huiedin	8.24	12.24		10.51
Ciucia	9.04	12.36		12.16
Bucia	9.20	12.48		12.50
Bratca	9.37	1.03		1.19
Rév	9.55	1.29		2.—
Mezö-Telegd	10.20	1.43		3.04
Fugyi-Vásárheli	10.47	1.49		3.36
Várad-Velencze	10.57	2.04		3.52
Oradea-mare	11.04			4.03
	11.19	3.27	10.50	4.47
P. Ladány	1.19	5.10	1.23	7.30
Szolnok	3.31	7.06	3.29	11.51
Budapesta	6.30	8.40	7,45	9.55
Viena	1.40	1.40	6.05	

*) Comunică numai în fiecare Vinerĭ.

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuș

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovaţŭ	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulișŭ	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bêrzava		6.23	7.57
Soborșinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăștia		11.—	11.39
Șibotŭ		11.29	12.01
Vinţulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiușŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuș-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiușŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.32
Vinţulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Șibotŭ	1.01	4.43	
Orăștia	1.32	5.13	
Simeria (Piski)	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicica	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborșinŭ	5.30	8.38	
Bêrzava	6.27	9.27	
Conopŭ	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulișu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaţ	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Simeria (Piski)-Petroșenĭ / Petroșenĭ-Simeria (Piski)

Simeria	6.47	11.54	Petroșenĭ	9.36	4.26
Streiu	7.40	12.37	Baniţa	10.17	5.12
Haţegŭ	8.51	1.28	Crivadia	10.58	5.55
Pui	10.02	2.23	Pui	11.42	6.41
Crivadia	11.02	3.11	Haţegŭ	12.23	7.26
Baniţa	11.50	3.53	Streiu	1.12	8.14
Petroșenĭ	12.30	4.25	Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timișóra / Timișóra—Aradŭ

Aradŭ	6.12	4.12	Timișóra	6.25	1.15
Aradulŭ nou	6.36	4.38	Merczifalva	7.19	2.04
Németh-Ságh	7.01	5.01	Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	7.30	5.29	Vinga	8.15	2.56
Orczifalva	7.55	5.47	Németh-Ságh	8.36	3.13
Merczifalva	8.13	6.04	Aradulŭ nou	9.11	3.51
Timișóra	9.04	6.50	Aradŭ	9.27	4.05

Ghirișŭ—Turda / Turda—Ghirișŭ

Ghirișŭ	9.33	4.19	Turda	8.29	3.19
Turda	9.54	4.40	Ghirișŭ	8.50	3.40

Sighișóra—Odorheiu / Odorheiu—Sighișóra

Sighișóra	6.05	Odorheiu	6.—
Odorheiu	9.12	Sighișóră	8.56

Mureșŭ-Ludoșŭ-Bistriţa / Bistriţa-Mureșŭ-Ludoșŭ

Mureșŭ-Ludoșŭ	4.30	Bistriţa	3.—
Ţagŭ-Budatelecŭ	7.27	Ţagŭ-Budatelecŭ	6.49
Bistriţa	11.—	Mureșŭ-Ludoșŭ	9.35

Notă: Numerii încuadraţĭ cu nii gróse însemnéză órele de nópte.

Copșa-mică—Sibiiu

Copșa-mică		2.05	4.35
Șeica mare		2.38	5.05
Lómneșŭ		3.22	5.46
Ocna	8.—	3.46	6.17
Sibiiu	8.35	4.18	6.40

Sibiiu-Copșa-mică

Sibiiu	2.30	9.10	9.50
Ocna	3.04	9.37	10.14
Lómneșŭ		10.05	10.40
Șeica mare		10.40	11.10
Copșa-mică		11.09	11.35

Cucerdea-Oșorheiu-Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheţa	3.35	10.50	3.58
Ludoșŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutu	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Mirașteu	5.21	12.36	6.08
Oșorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oșorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oșorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Mirașteu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iernutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoșŭ	8.31	2.02	12.06
Cheţa	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedóra	3.08

Unied.-Simeria (Piski)

Uniedóra	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Tipografia A. MUREȘIANU Brașovŭ.